

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΙΣ ΘΡΑΚΩΝ ΕΙΣ ΕΝ ΑΓΓΕΙΟΝ

Ἡ ἑλληνικὴ τέχνη τῶν χρόνων τοῦ Κίμωνος καὶ τοῦ Περικλέους ἐπα-
νειλημμένως παρέστησε τὸν Ὀρφεὶ μετὰ τῶν ὁμοεθνῶν του, εἰς τὰς
παραστάσεις δὲ ταύτας ἰδιαίτεράν αἶσαν προσέθετο τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἀκρο-
αταὶ τοῦ αἰδοῦς Θράκες εἰκονίζονται μετὰ τὴν ἑθνικὴν των ἐνδυμασίαν ἢ
τοὐλάχιστον μετὰ παρακτιριστικὰ στοιχεῖα αὐτῆς καὶ μὴς δίδουν ἐπισημῶς
μᾶλλον ἢ ἥττον ὁρίσταν εἰκόνα τῆς ἐξωτερικῆς των ἐμφανίσεως. Διὰ τὸν λό-
γον τοῦτον ἡ ἔκδοσις τοῦ παρόντος περιοδικοῦ ἔκρινε καλὸν ν' ἀνατυπώσῃ
χάριν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ τὴν ἀεισιχωτέραν ἀπὸ τὰς ἐν λόγῳ παρα-
στάσεις, ἡ ὁποία στολίζει ἐν πῆλινον ἀγγεῖον, καὶ νὰ συνοδεύσῃ τὴν εἰ-
κόνα μετὰ σύντομον ὑπόμνημα.

Τὸ ἀγγεῖον εὐρέθη εἰς τὴν Γέλαν τῆς Σικελίας, ἀλλ' εἶναι γνήσιον
ἀττικὸν ἔργον καὶ κατεσκευάσθη εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ 450 π.Χ.,
σήμερον δ' ἀπόκειται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου. Ἡ τεχνοτροπία αὐτοῦ
εἶναι ἡ «ἐρυθρόμορφος» λεγομένη, αἱ μορφαὶ δηλαδὴ ἔχουν ὥραιον στυλινόν
κοκκινωπὸν χρῶμα καὶ ἐξαίρονται ζωηρότατα ἀπὸ τὸ πεδίον ἢ βάθος, τὸ
ὁποῖον εἶναι μελανόν, τὰ ποικίλματα τῶν ἐνδυμάτων ὅμως, αἱ κόμαι καὶ
ἄλλαι λεπτομέρειαι εἶναι πάλιν μελανάι. Εἰς τὸ μέσον τῆς παραστάσεως
(ἴδε εἰκόνα σελ. 27) κάθεται ὁ Ὀρφεὺς ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν βράχον, ὁ
ὁποῖος δηλῶναι τὸ Πάγγαιον ἢ ἄλλο ὄρος, καὶ ψάλλει μετὰ τὴν λύραν εἰς
τὰς χεῖρας, περιστοιχίζουσι δὲ αὐτὸν τέσσαρες Θράκες, αἱ στάσεις καὶ τὰ
πρόσωπα τῶν ὁποίων κατοπτρίζουν παραστατικώτατα τὴν θαυμαστὴν ἐνέρ-
γειαν τοῦ θεοῦ ἄσματος εἰς τὴν ψυχὴν των. Ὁ Ὀρφεὺς δὲν ἔχει τίποτε τὸ
ξενικὸν ἐπάνω του καὶ εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ ἀγγειοφόρος δὲν ἠθέλησε νὰ
τὸν παρουσιάσῃ ὡς ἕνα σύγχρονον αὐτοῦ Θράκα· ἡ ἐνδυμασία του ἀποτελεῖ-
ται ἀπὸ τὸ ἱμάτιον μόνον, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ κάτω σῶμα καὶ ἀφίνει

γυμνὸν τὸν κορμὸν, μὲ τὴν ἰδίαν δὲ περιβολὴν εἰκονίζει συχνὰ ἡ ἐλληνικὴ τέχνη καὶ θεοὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ θνητοὺς Ἕλληνας. Τὸ μακρὸν περιβλημα

ὅμως μὲ τὰ ὕφαντά ἢ κεντητὰ ποικίλματα, τὸ ὅποιον φοροῦν οἱ ἀκροαταὶ τοῦ μυθικοῦ ἀοιδοῦ εἰς τὸ σῶμα, καὶ τὸ περιέργον κάλυμμα τῆς κεφαλῆς των εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐνδυμασίας τῶν ἱστορικῶν Θρακῶν. Ὁ Ξενοφὼν μνημονεύει εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν τὰς ἀλωπεκάς, τὰς ὁποίας ἐφοροῦσαν

οἱ Οὐνοὶ Θράκες εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὦτα («ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς καὶ τοῖς ὠτί»), καὶ ὁμοίως μὲ ἀλωπεκᾶς ἐκάλυπτον τὰς κεφαλὰς των κατὰ τὸν Ἡρόδοτον οἱ Θράκες τῆς Ἀσίας, οἱ ὅποιοι ἔλαβον, ὡς ὑπῆκοι τῶν Περσῶν, μέρος εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἦσαν δὲ αἱ ἀλωπεκαὶ αὐτὰ ὄχι βεβαίως ἀκατάσκευα δέρματα ἀλωπέκων, ἀλλὰ πραγματικά, μάλλον ἢ ἦττον τεχνικὰ καλύμματα. καὶ ὅτι τοιαῦτα φοροῦν οἱ Θράκες τοῦ ἀγγείου ἡμῶν, — εἰς ἔχει ρίψει αὐτὸ εἰς τὸν τράχηλον — δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρῃ ἀμφιβολία. Ἀπὸ τὸ ἀγγεῖον μάλιστα βλέπομεν, ὅτι ἔδιδον εἰς αὐτὰ τοιοῦτο σχῆμα, ὥστε ἡ κεφαλὴ τοῦ ζώου νὰ κεῖται ἐπάνω ἀπὸ τὸ μέτωπον τοῦ φοροῦντος καὶ ἡ οὐρὰ εἰς τὸν τράχηλόν του, εἰς τὰ πλάγια δὲ νὰ ὑπάρχουν δύο περισσεύοντα τεμάχια, δύο «παρωτίδες», διὰ νὰ σκεπάζουν ἐν καιρῷ μεγάλου φύχους τὰ ὦτα προσέτι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καλύμματος ἐπρόσθετον μίαν ἀπόφυσιν μὲ ὀπὴν, διὰ νὰ τὸ κρεμοῦν. Ὅσοι ἐγνώρισαν τοὺς βαρεῖς χειμῶνας τῆς Θράκης, εὐκόλως ἐννοοῦν πόσον κατὰλληλον διὰ τὸ κλῖμα αὐτῆς ἦτο τὸ κάλυμμα τοῦτο. τὸ ἑσπέρην ἐπροστάτευσεν καὶ τὰ ὦτα.

Τὸ μικρὸν περιδῆλμα ἢ ἐκκεντρώσιον τῶν Θρακῶν τοῦ ἀγγείου μὲ τὰ ὑφαντὰ ἢ κεντητὰ ποικίλματα περιέχεται πάλιν ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Ξενοφῶντα, οἱ ὅποιοι ἀναφέρουσιν αὐτὸ μὲ Ξενικὸν ὄνομα (Ξενοφ. καὶ ἰσχυρῶς ἀναφέρουσιν ὁ πρῶτος τὰ ποικίλματα, ὁ ἄλλος τὸ μέχρι τῶν ποδῶν μήκος αὐτοῦ. Τὰς ζεῖρας κατασκευάζον ἀναμειβόμενους ἀπὸ χονδρὸν μάλινον υφασμα, τὸ σχῆμα των δὲ ἦτο πολύ ἀπλοῦν, ὅπως ἀπλουστάτων ἦτο καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἐλληνικοῦ ἱματίου, πρὸς τὸ ὅποιον ἀντιστοιχεῖ αἱ ζεῖραι δὲν εἶχον χειρίδας (μανίκια), ἀλλὰ τὰς ἔφεραν ἀνηρτημένους εἰς τὰ νῦτα ἀπὸ τὸν λαιμόν, ὅπου συνήπτον καὶ ἐπὶ ὀρπῶνον δύο ἄκρα των. Ἀπὸ τοὺς Θράκας τοῦ ἀγγείου οἱ τρεῖς νεώτεροι ἀφίνουν τὴν ζεῖραν των νὰ κρέμεται οὕτω εἰς τὰ νῦτα ἐλευθέρα, ὁ τέταρτος ὅμως συνάγει τὰς δύο καθέτους πλευρὰς αὐτῆς καὶ τυλίσσεται εἰς τὸ φόρεμα ὁλόκληρος, πλὴν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν.

Ἡ συμφωνία αὐτῆ τῆς εἰκόνος τοῦ ἀγγείου μὲ τὰς πληροφορίες τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐργαζόμενος ἀγγειογράφος εἶχεν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἐθνικῆς ἐνδυμασίας τῶν Θρακῶν καὶ ἀπέδωκε πιστὰ τὴν ἀλωπεκὴν αὐτῶν καὶ τὴν ζεῖραν. Ἀπὸ τοὺς ἰδίως ὅμως συγγραφεῖς μανθάνομεν, ὅτι κάτω ἀπὸ τὴν ζεῖραν ἐφοροῦσαν οἱ Θράκες καὶ χιτῶνα, εἰς τοὺς πόδας δὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ὑψηλὰ ὑποδήματα ἀπὸ δέρμα νεβρῶν ἐλάφου. Τὰς μαρτυρίας ταύτας τῶν δύο ἱστορικῶν ἐπιβεβαιῶνουν καὶ μνημεῖα τῆς τέχνης, εἰς τὰ ὅποια καὶ ὁ χιτὼν καὶ τὰ ὑποδήματα ἀπαντοῦν, δὲν εἶναι ὅμως δύσκολον νὰ ἐννοήσωμεν, διατὶ παρέλειψεν αὐτὰ ὁ τεχνίτης τοῦ ἀγγείου μας. Ὁ σκοπὸς αὐτοῦ

δὲν ἦτο νὰ μιμηθῇ κατὰ πάντα τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ νὰ δηλώσῃ μόνον σαφῶς τὴν ἐθνικότητα τῶν ἀκροατῶν τοῦ Ὀρφέως καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἐνόμισε—πολὺ ὀρθά—ὅτι ἀρκοῦν ἡ ἀλωπεκὴ καὶ ἡ ζειρά· κατὰ τὰ λοιπὰ δὲ ἠκολούθησε τὴν γνωστὴν καὶ τόσον γενικὴν ροπὴν τῆς ἐλληνικῆς τέχνης νὰ παριστάνῃ γυμνά ἢ ἡμίγυμνα ὡραῖα νεανικὰ σώματα καὶ ἐγύμνωσε καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς εὐρώστους νεαροὺς Θρακὰς τοῦ. Ἄλλως ὡς πρὸς τὰ ὑποδήματα—καθὼς καὶ τὴν ἀλωπεκὴν—πιθανώτατον εἶναι, ὅτι οἱ Θρακῆς ἔκαμνον χρῆσιν αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μόνον τὸν χειμῶνα καὶ εἰς ἐκστρατείας ἢ ἄλλας παρομοίας περιστάσεις, ὅχι δὲ τὸ θέρος καὶ εἰς τὰ χωρία τῶν πολλοῦ ἀνυποδήτους ἐδλεπέ τις τότε καὶ εἰς τὰς μεγαλυτέρας καὶ μᾶλλον πολιτισμένας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἐκτὸς ἄλλων δὲ ἀνυπόδητος ἐγύριζε συνήθως εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ Σωκράτης.

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν ἄρα πλήρη τὴν ἰδέαν τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως ἑνὸς Θρακῆς τοῦ 8ου αἰῶνος, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν αὐτὸν μὲ χιτῶνα, ὁ ὁποῖος ἐσκέπαζε τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν λαιμὸν μέχρι τῶν γονάτων περίπου καὶ βεβαίως ἐξώνετο εἰς τὴν μέσην, μὲ ἓν μὲν ἐπὶ τὸν λαιμὸν πορπωμένον τεμάχιον χονδροῦ ὑφάσματος—τὴν ζειράν—ἐπάνω ἀπὸ τὸν χιτῶνα, μὲ τὴν ἀλωπεκὴν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὑψηλὰ, θερμάτινα ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας. Συμπλήρωναν δὲ τὴν στολὴν τριττὴν αἱ δύο λόγγαι, τὰς ὁποίας κρατοῖ εἰς τὸ ἄγκυον ὁ καμὲς ἀπὸ τοῦ Θρακῆς· διότι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔφερον αὐτὰς οἱ ἄνδρες τακτικὰ ἐξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ὅπως ἔκαμναν καὶ οἱ Ἕλληνες ὅχι μόνον εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Θεουκρίτου ἐκείνη.